

İŞSİZLİĞİN GÖRÜNÜMÜ: ÜMİTSİZ, GENÇ VE KADIN

İşgücüne katılım oranı yerinde sayarken, işsizlik artmaya ve istihdam daralmaya devam ediyor. Ekonomik krizin başladığı 2018 Ağustos ayından bu yana istihdam **975 bin** kişi azaldı. Aynı dönemde işsiz sayısı **726 bin kişi** arttı. İstihdam ve işsizlikte kriz devam ediyor. Dar tanımlı işsiz sayısı **4 milyon 396** bine yükselirken, geniş tanımlı işsizlik **7 milyonun** üzerinde.

Türkiye ekonomisi yeni iş yaratamıyor, tersine var olan işler azalıyor. Ekonomide işler iyiye gitmiyor.

İşsizlik kronikleşirken işsizler ümitsizleşiyor. Son bir yılda bir yıldan fazla süredir iş arayanların oranı yüzde 37, 9-11 aydır iş arayanların oranı yüzde 68 arttı. İş bulma ümidini kalmayanların sayısı yüzde 38 artarak **668 bine** yükseldi. **Toplam işsizlerin yüzde 29,3'ü 15-24 yaş arası** gençlerden oluşuyor. Tarım dışı kadın işsizliği ise yüzde 21'in üzerine çıktı.

10 Ocak 2020

İŞSİZLİK VE İSTİHDAMIN GÖRÜNÜMÜ RAPORU

Ocak 2020

Bu araştırma **Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR)** tarafından hazırlanmış ve 11 Ocak 2020 tarihinde kamuoyuna sunulmuştur. Araştırma DİSK-AR kaynak gösterilerek kullanılabilir.

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Adres: Dikilitaş Mahallesi Eren Sokak No: 4 Beşiktaş, İstanbul

Tel: (0212) 291 00 05 – 291 00 06 – 258 19 66 – 258 19 67

Faks: (0212) 240 42 09 ve (0212) 296 91 24

GSM: (0533) 276 47 23

Web: www.disk.org.tr

e-posta: diskar@disk.org.tr

Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram): @diskinsesi @disk_arastirma

ÖZETLE İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

- İşsiz Sayısı 1 Yılda 608 Bin Kişi Arttı
- İstihdam 1 Yılda 527 Bin Kişi Azaldı
- Ümitsiz İşsiz Sayısında Ciddi Artış Var
- HER 4 İŞSİZDEN BİRİ ÜNİVERSİTE MEZUNU
- Geniş Tanımlı İşsizlik: Yüzde 20,1
- Geniş Tanımlı İşsiz Sayısı: 7 Milyon
- Tarım Dışı İşsizlik Yüzde 13,6'ten Yüzde 15,7'ye Yükseldi
- Kentsel Genç Kadın İşsizliği Yüzde 37'ye Ulaştı
- Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanların Oranı Yüzde 26

İSTİHDAM AZALIYOR, İŞSİZLİK ve ÜMİTSİZLİK ARTIYOR!

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR) Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 10 Ocak 2020 günü açıkladığı Ekim 2019 dönemi Hanehalkı İşgücü Araştırması'nı değerlendirdi.

İşgücüne katılım oranı yerinde sayarken, işsizlik artmaya ve istihdam daralmaya devam ediyor. Ekonomik krizin başladığı 2018 Ağustos ayından bu yana istihdam 975 bin kişi azaldı. Aynı dönemde işsiz sayısı 726 bin kişi arttı. İstihdam ve işsizlikte kriz devam ediyor. Dar tanımlı işsiz sayısı 4 milyon 396 bine yükselirken, geniş tanımlı işsizlik 7 milyonun üzerinde seyrediyor.

Türkiye ekonomisi yeni iş yaratamıyor, tersine var olan işler azalıyor. Ekonomide işler iyiye gitmiyor.

İşsizlik kronikleşirken işsizler ümitsizleşiyor. Son bir yılda bir yıldan fazla süredir iş arayanların oranı yüzde 37, 9-11 aydır iş arayanların oranı yüzde 68 arttı. İş bulma ümidini kalmayanların sayısı yüzde 38 artarak 668 bine yükseldi. Toplam işsizlerin yüzde 29,3'ü 15-24 yaş arası gençlerden oluşuyor. Tarım dışı kadın işsizliği ise yüzde 21'in üzerine çıktı.

Ümitsiz işsizlerin sayısında tırmanış dikkat çekici. Ekim 2018'de 485 bin olan ümitsiz işsizlerin sayısı Ekim 2019'da 668 bine yükseldi. Son 1 yılda ümitsiz işsizlerin oranı yüzde 37 arttı. İstihdamda da daralma devam ediyor. Ekim 2018'de 28 milyon 870 bin olan mevsim etkisinden arındırılmış istihdam 527 bin kişi azalarak Ekim 2019'da 28 milyon 343 bine geriledi.

Ekim 2018'de 3 milyon 817 bin olan mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsiz sayısı Ekim 2019'da 621 bin artarak 4 milyon 438 bin oldu. Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı bir önceki yılın aynı ayına göre 1,8 puan artarak yüzde 13,4'e yükseldi.

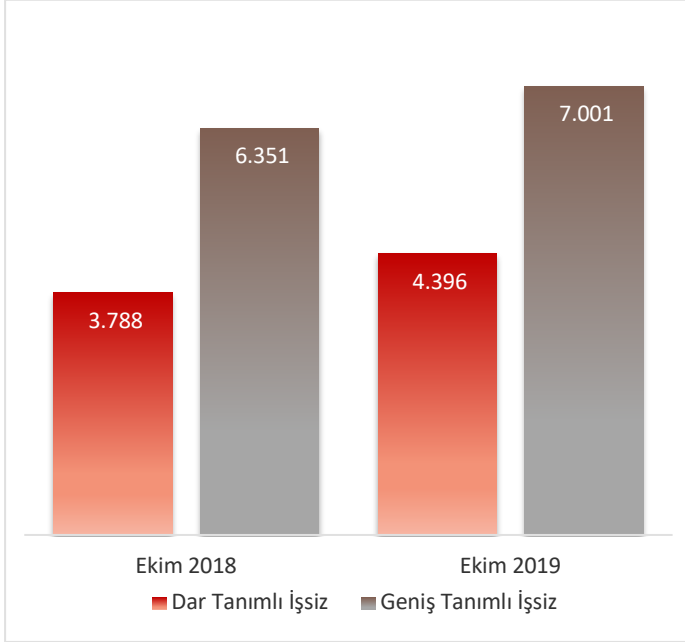
DİSK-AR tarafından hesaplanan geniş tanımlı işsiz sayısı Ekim 2019'da 7 milyona ulaştı. Geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 20,1 olarak hesaplandı. Ekim 2018'e göre geniş tanımlı işsiz sayısı 650 bin kişi arttı.

Tarım dışı işsizlik yüzde 13,6'dan yüzde 15,7'ye yükseldi. Tarım dışı işsizlik kadınlar arasında yüksek seyretmeye devam ediyor. Ekim 2019'da kentsel genç kadın işsizliği yüzde 37'ye ulaştı. Bu noktada yükseköğrenim mezunu kadın işgücünün işsizliği dikkat çekmektedir. Ekim 2018'de yüzde 14,7 olan mevsim etkisinden arındırılmamış kadın işsizliği 2,3 puan artarak Ekim 2019'da yüzde 17 seviyesine yükseldi.

Mevsim etkisinden arındırılmış genç işsizliği 2018 Ekim ayında yüzde 22,1 iken Ekim 2019'da 3 puan artarak 25,2'ye yükseldi.

DAR TANIMLI İŞSİZ SAYISI 608 BİN ARTTI

Grafik 1: İşsiz Sayıları (Ekim 2018-Ekim 2019) (Bin)

Ekim 2018’de 3 milyon 788 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış dar tanımlı işsiz sayısı** Ekim 2019’da 608 bin kişi artarak **4 milyon 396** bine yükseldi (Grafik 1). **Mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlik oranı** bir önceki yılın aynı ayına göre 1,8 puan artarak **yüzde 13,4** olarak gerçekleşti.

Ekim 2018’de yüzde 11,7 olan **mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsizlik**, bir yılda 1,9 puan artarak Ekim 2019’da **yüzde 13,6**’ya yükseldi.

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Ekim 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Yöntemsel Açıklama: Dar Tanımlı İşsizlik

TÜİK referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki kişileri işsiz olarak tanımlamaktadır. 2014 yılı öncesinde iş arama kriterinde referans dönemi olarak “son 4 hafta” yerine “son 3 ay” kullanılmaktaydı. Dar tanımlı işsizlik oranı işsizlerin işgücüne oranı olarak hesaplanır.

GENİŞ TANIMLI İŞSİZ SAYISI 7 MİLYON!

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı** Ekim 2018’de 6 milyon 351 bin iken Ekim 2019’da 650 bin artışla **7 milyon** oldu. Geniş tanımlı işsizlik oranı Ekim 2019’da **yüzde 20,1** olarak hesaplandı (Tablo 1).

Tablo 1: Geniş Tanımlı İşsizlik (Ekim 2018-Ekim 2019) (Bin)

İşsiz Türü	Ekim 2018	Ekim 2019	Fark
Dar tanımlı işsizler	3.788	4.396	608
İş aramayıp çalışmaya hazır olanların tümü	2.064	2.175	111
<i>a-İş bulma ümidi olmayanlar</i>	485	668	183
<i>b- Diğer iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar</i>	1.579	1.507	- 72
Zamana bağlı eksik istihdam	383	350	- 33
Mevsimlik çalışanlar	116	80	- 36
Toplam	6.351	7.001	650

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Ekim 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Yöntemsel Açıklama: Geniş Tanımlı İşsizlik

Dar tanımlı (standart) işsizlik oranı işgücü piyasalarındaki durumu bütün boyutlarıyla ortaya koyamıyor. Dar tanımlı/standart işsizlik hesaplarının taşıdığı kısıtlar ve sorunlar nedeniyle, işsizliğin gerçek boyutlarının anlaşılması için alternatif işsizlik hesaplamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Alternatif işsizlik hesaplamaları konusunda en detaylı yöntemi **Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)** önermektedir. ILO geniş tanımlı işsizliği **emeğin eksik kullanımı (labour underutilization)** olarak adlandırmakta ve standart işsizlik oranları yanında ülkeler için alternatif/geniş tanımlı işsizlik oranlarını da hesaplamaktadır. ILO geniş tanımlı işsizlik kapsamında zamana bağlı eksik istihdam edilenleri (kısa zamanlı çalışanları, mevsimlik çalışanları), standart işsizleri ve potansiyel işgücünü (halen çalışmayıp iş bulursa çalışmak isteyenleri) dahil etmektedir.

AB İstatistik Bürosu Eurostat da alternatif işsizlik oranlarına ilişkin düzenli veriler yayınlamaktadır. Eurostat kısmi zamanlı çalışanların eksik istihdamı, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve iş arayıp hemen çalışmaya hazır olamayanlar başlıkları altında alternatif işsizlik hesaplamasına dahil etmektedir.

ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu geniş tanımlı işsizliği, "emeğin eksik kullanımının alternatif hesaplanması" (alternative measures of labor underutilization) başlığı altında resmi işsizlik oranı ile birlikte düzenli olarak hesaplayıp yayınlamaktadır. Örneğin Büro Aralık 2019'da ABD'de resmi işsizlik oranını 3,9 olarak hesaplarken, geniş tanımlı işsizliği 6,7 olarak hesaplamıştır.

TÜİK geniş tanımlı işsizlik verilerini açıklamasa da çeşitli kurum ve kişiler geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. TİSK bir süre genişletilmiş işsizlik oranlarını hesaplayıp açıkladı ancak daha sonra bu hesaplama vazgeçti. TÜSİAD işgücü piyasalarına ilişkin çeşitli çalışmalarında alternatif işsizlik hesaplamalarına yer verdi. DİSK-AR da uzun yıllardır geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. Alternatif işsizlik hesaplamaları ayrı bir saha çalışmasına dayalı değildir. Geniş tanımlı işsizlik TÜİK tarafından açıklanan Hanehalkı İşgücü Araştırmasında yer alan ham verilerin yeniden hesaplanmasıyla bulunuyor.

DİSK-AR'ın kullandığı geniş tanımlı işsizlik hesaplaması beş unsurdan oluşuyor: 1) Dar tanımlı (standart) işsizler, 2) İş aramayan ancak çalışmaya hazır olanlar iki gruba ayrılıyor: 2-a) İş bulma ümidini kaybedenler, 2-b) İş aramayan ancak çalışmaya hazır olan diğer bireyler, 3) Mevsimlik çalışanlar, 4) Zamana bağlı eksik çalışanlar. Bu beş unsur TÜİK verilerinde ham olarak bulunmaktadır.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle bir iş aramayan, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir. Bunlar iki alt başlıkta ele alınmaktadır:

İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

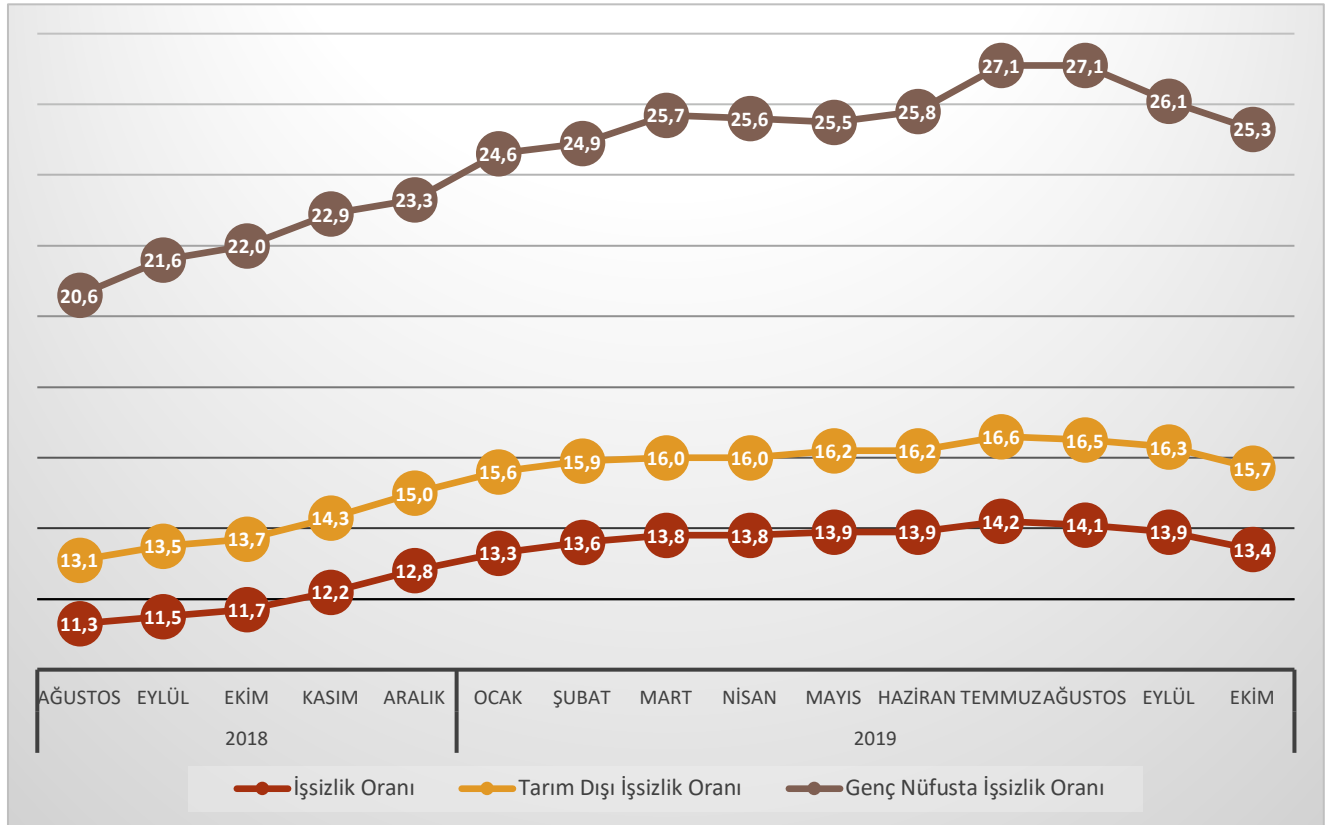
Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

HER DÖRT GENCİN BİRİ İŞSİZ

Standart işsizlik, tarım dışı işsizlik ve genç işsizliği yüksek düzeyini koruyor. İşsizlik artmaya devam ediyor. Ekim 2018’de yüzde 11,3 olan standart-dar tanımlı işsizlik oranı, Ekim 2019’da yüzde 13,4’e yükseldi. Tarım dışı işsizlik oranı 1 yılda yüzde 13,1’den yüzde 15,7’ye yükselirken, genç işsizliği de son 1 yılda 4,7 puan yükselerek yüzde 20,6’dan yüzde 25,3’e yükseldi (Grafik 2).

İşsizlik oranları krizin başladığı Ağustos 2018 seviyesine göre ciddi biçimde artmış durumda. Standart işsizlik yüzde 11,6’dan yüzde 13,4’e yükselirken, tarım dışı işsizlik yüzde 13,6’dan yüzde 15,7’ye yükselmiş durumda. Genç işsizliği ise yüzde 22,3’ten yüzde 25,3’e yükseldi.

Grafik 2: Mevsim Etkisinden Arındırılmış İşsizlik Oranları (Ağustos 2018-Ekim 2019) (%)

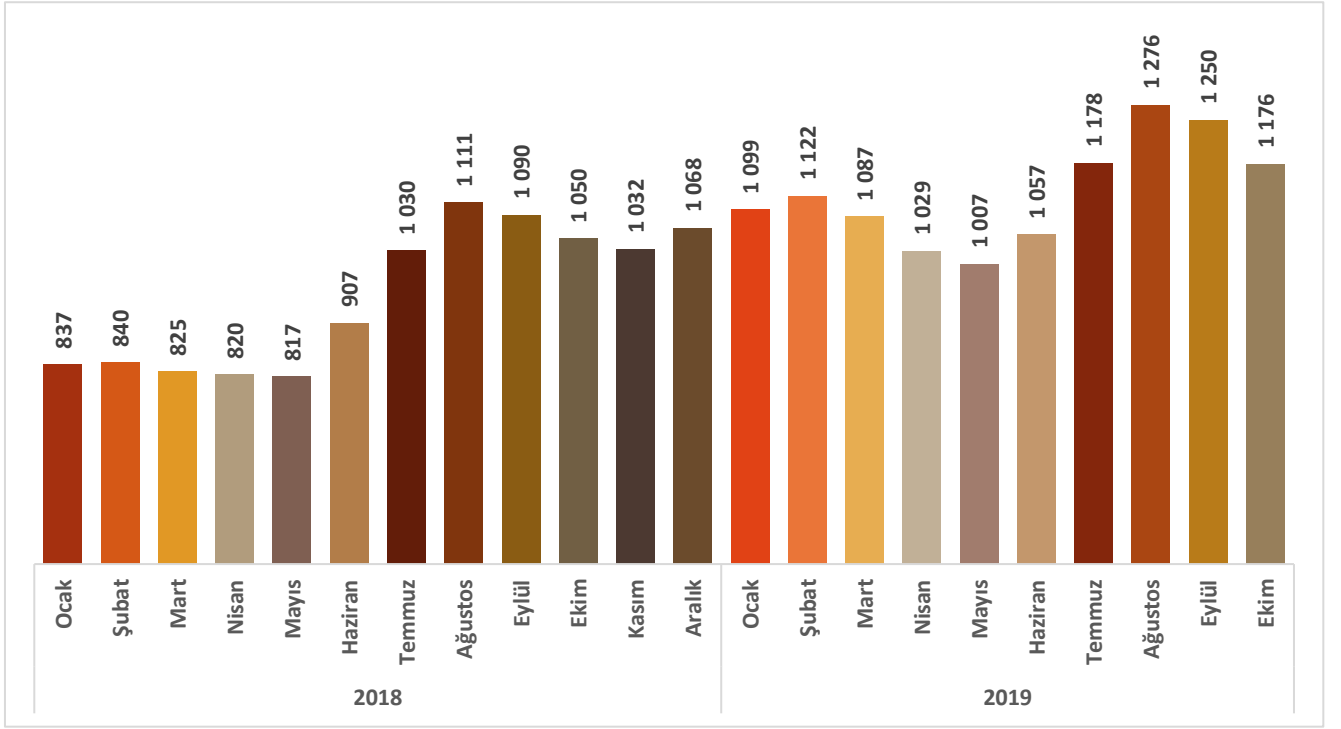

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Ekim 2019, DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

HER DÖRT İŞSİZDEN BİRİ ÜNİVERSİTE MEZUNU

Ocak 2018’de 837 bin olan yüksek öğrenimli işsiz sayısı Ağustos 2018’de 1 milyon 111 bine ve Ekim 2019’da ise 1 milyon 176 bine yükseldi (Grafik 3). Üniversite mezunu olmak iş olanağı yaratmıyor. Tersine artan üniversite mezunları yüksek öğrenim işsizliğini artırıyor. Üniversite sayısı ve üniversite kontenjanlarındaki patlama üniversiteli işsizliği yaratan bir mekanizmaya dönüştü.

Grafik 3: Yüksek Öğrenimli İşsiz Sayıları (Ocak 2018-Ekim 2019) (Bin)

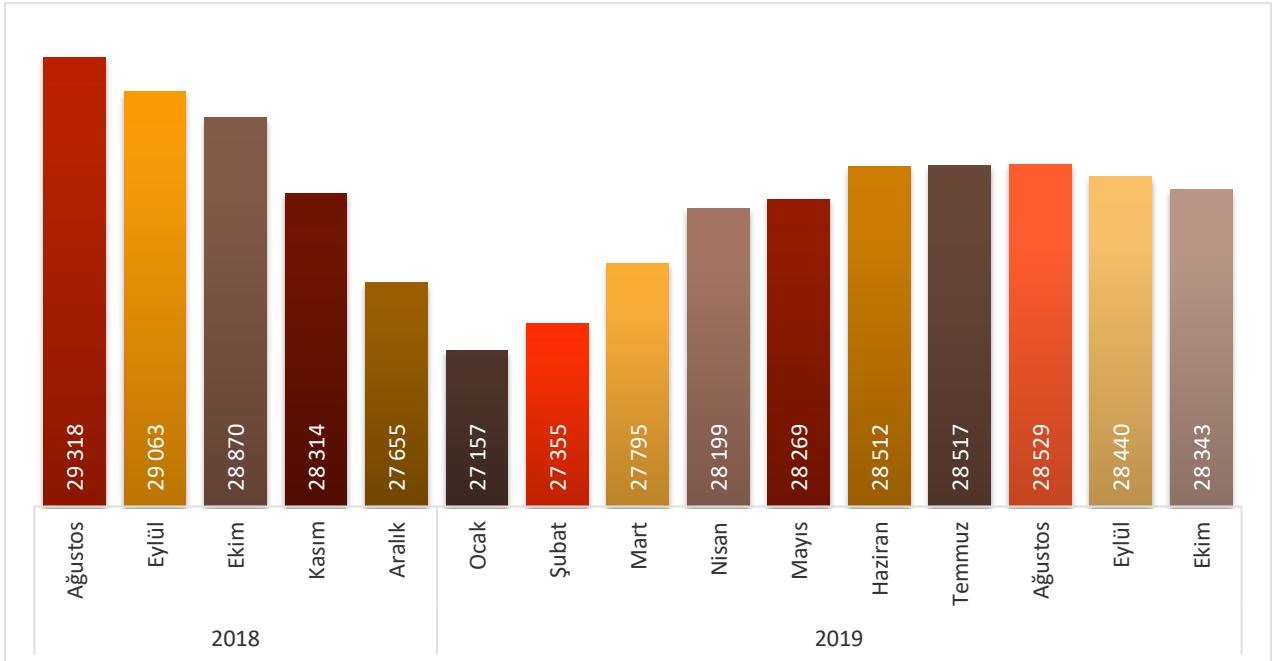

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Ekim 2019, DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

1 YILDA 527 BİN KİŞİ İŞİNİ KAYBETTİ!

Ekim 2018’de 28 milyon 870 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış istihdam** Ekim 2019’da **28 milyon 343 bine** geriledi (Grafik 4). Son 1 yılda 527 bin kişi istihdam dışında kaldı veya işini kaybetti.

Grafik 4: İstihdam Edilenler (Ağustos 2018-Ekim 2019) (Bin)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Ekim 2019, DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

GENÇLERDE VE KADINLARDA İŞSİZLİK ARTIYOR!

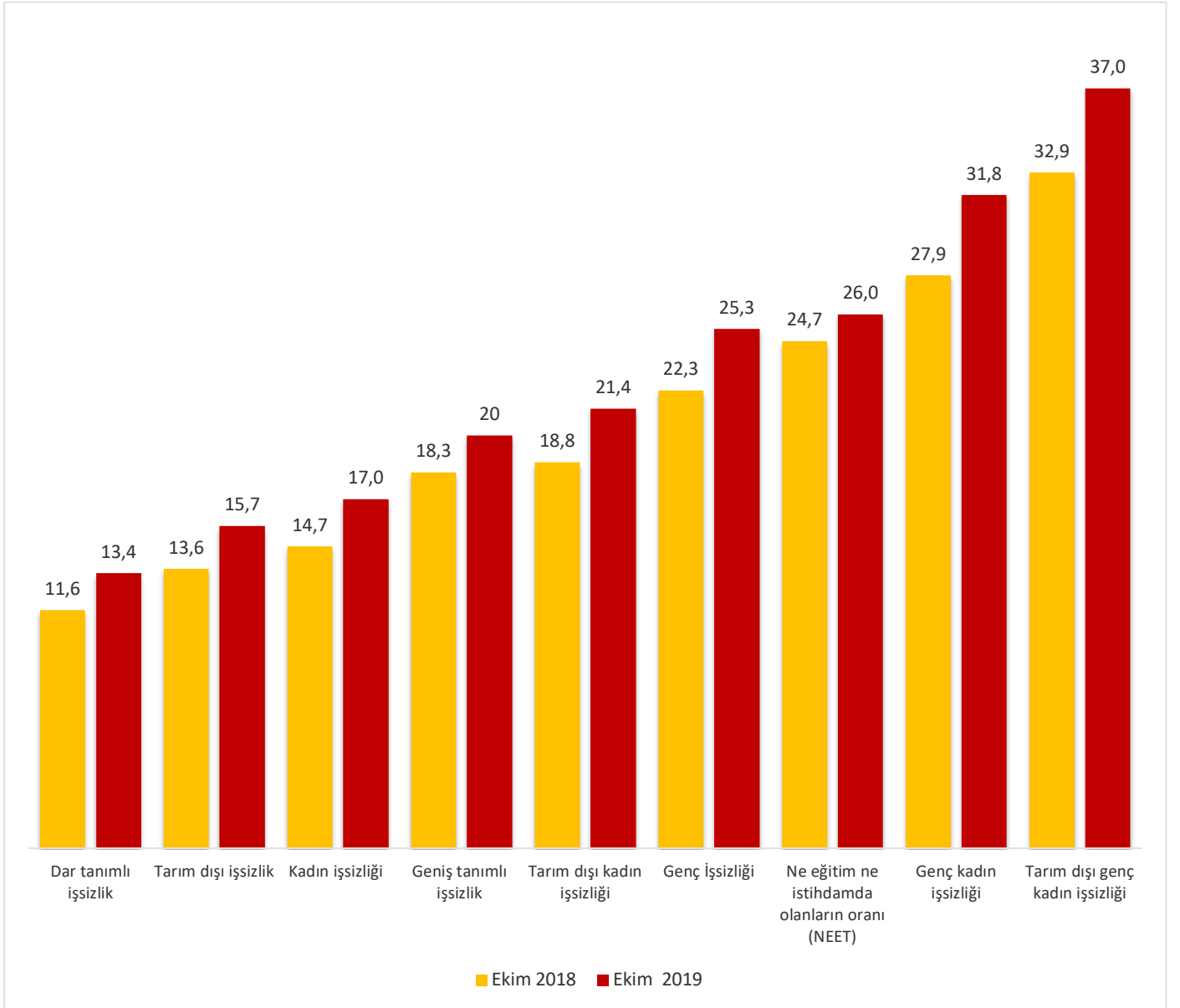
Genç işsizliği ve kentsel kadın işsizliği son 1 yılda en yüksek işsizlik türü olarak görülmeye devam ediyor. Ekim 2019'da da en fazla artış genç işsizliği ve kentsel genç kadın işsizliğinde görüldü.

Mevsim etkisinden arındırılmamış genç işsizliği 3 puan artarak yüzde 22,3'den yüzde 25,3'e, Mevsim etkisinden arındırılmamış kadın işsizliği 2,3 puan artarak 14,7'den yüzde 17'ye yükseldi.

Kentsel genç kadın işsizliği geçen ay yüzde 40'lara ulaşmış, kadın işsizliği kategorisinde en yüksek işsizlik seviyesini görmüştü. Ekim 2019'da da kentsel genç kadın işsizliği yine en yüksek işsizlik türü oldu. Kentsel genç kadın işsizliği 4,1 puan artarak yüzde 37'ye ulaştı (Grafik 5).

Ne eğitimde ne istihdam olanların (NEET) oranında artış görülmektedir. **NEET oranı Ekim 2018'e göre 1,9 puan artarak yüzde 26'ya ulaştı.**

Grafik 5: İşsizlik Türleri (Ekim 2018- Ekim 2019) (%)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Ekim 2018 ve Ekim 2019, DİSK-AR (NEET: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar)

İŞSİZLİKLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

HERKESİN ÇALIŞMASI İÇİN HERKES DAHA AZ ÇALIŞSIN: ÇALIŞMA SÜRELERİ KISALTILSIN

- “Herkesin çalışması için, herkesin daha az çalışması” ilkesi doğrultusunda haftalık çalışma süresi gelir kaybı olmaksızın 37,5 saate, fazla mesailer için uygulanan yıllık 270 saat sınırı, 90 saate düşürülmelidir.
- İstihdam artışlarında kamunun payı dikkate değerdir. Kamu istihdamının artırılması, kamuda eğreti ve güvencesiz çalışma biçimleri yerine, kadrolu ve güvenceli istihdam artışının sağlanması yaşamsal önemdedir. Kamu girişimciliği ve hizmetleri istihdam yaratacak şekilde yeniden ele alınmalı ve kamuda personel açığı derhal kapatılmalıdır.
- İş başında eğitim adı altında çırak, stajyer, kursiyerlerin ve bursiyerlerin ucuz işgücü deposu olarak kullanılması uygulamasına son verilmelidir.
- Uluslararası çalışma normları doğrultusunda herkese en az bir ay ücretli yıllık izin hakkı tanınmalıdır.
- Güvencesiz çalışma biçimlerine son verilmeli, tüm taşeron işçilere kadro verilmelidir. Kamu taşeron işçileri kamu işçisi olarak kadroya alınmalıdır.
- Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) “insana yaraşır iş” yaklaşımı temelinde herkese güvenceli ve nitelikli işler sağlanmalıdır.
- Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı, sendikal barajlar kaldırılmalı, herkesin sendika hakkını özgürce kullanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Toplum yararına çalışma programları kapsamında çalıştırılanlar daimî işçi statüsüne geçirilmelidir.
- İşsizlik Sigortası Fonunun amaç dışı kullanımına son verilmelidir.
- İşsizlik sigortasından yararlanma koşulları iyileştirilmelidir. Son üç yılda 600 gün çalışma koşulu 180 güne indirilmelidir.
- Kadın istihdamının artırılması ve işsizliğinin azaltılması için işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli, ev içi bakım hizmetleri devletin gereken nitelikli, yaygın ve ücretsiz bakım hizmetlerini sağlaması ile kadının üzerinden alınmalıdır.